

Muharrem Ayı, Aşure ve Ehl-i Beyt Sevgisi

Yüce Rabbimize hamdolsun yeni bir hicrî yıla erişmiş bulunmaktayız. Hicrî 1447 senesine girerken, hem hicri yılbaşımızın hem de Muharrem ayınız mübarek olsun. Muharrem ayı sadece takvimin başlangıcı değil, aynı zamanda imanımızı, duruşumuzu, sadakatimizi gözden geçirme zamanıdır.

Hicri takvimin müminlerin hayatında önemli bir yeri vardır. Zira dinimizde pek çok ibadet; oruç, hac ve kurban, zekâtın farz olma süresi (bir yılın dolması) gibi birçok dini hüküm ve uygulama, Hicrî takvime göre hesaplanır. Bu sebeple Hicrî ayları bilmek ve takip etmek her Müslüman için önem arz eder. Hicrî takvimin ayları sırasıyla şunlardır: Muharrem, Safer, Rebiu'l-evvel, Rebiu'l-ahir, Cemaziye'l evvel, Cemaziye'lahir, Recep, Şaban, Ramazan, Şevval, Zi'l-kade, Zi'l-hicce. Bu aylardan dördü haram aylardır. Bunlar: **Zi'l-kade, Zi'l-hicce, Muharrem ve Recep** ayıdır.

Zaman kıymettir ve biz onu nasıl geçirirsek, öyle bir hayat inşa ederiz. Zaman, en büyük nimetlerden biridir. Fakat çoğu zaman farkında bile olmadan tükettiğimiz bir emanet. Aksâmü'l-Kur'ân diye tabir edilen Yüce Kitabımızda, Allah bazı varlıklara yemin etmektedir. Yemin edilen bu varlıklardan bir tanesi de zaman mefhumudur. Kur'an'da; **Asr'a** (Asr, 103/1), **Gece ve gündüze** (Leyl, 92/1-2; Şems, 91/3-4), **Fecre ve on geceye** (Fecr, 89/1-2), **Kuşluk vaktine** (Duha, 93/1), **Şafağa** (İnşikak, 84/16) yemin edilmiştir. Dikkat edilirse, Kur'an'da neredeyse tüm zaman dilimlerine yemin bulunmaktadır. Buradaki hikmet, hem zamanın değerine hem de içinde gerçekleşen olaylara, insanın sorumluluğuna ve dünyanın geçiciliğine işaret etmektir. Aynı zamanda bu, zamanın israf edilmemesi ve iyi değerlendirilmesi gerektiğine dair bir uyarıdır. Ne yazık ki, insanların çoğu bu konuda yeterince başarılı olamamaktadır. Peygamberimiz (s.a.v) de:

نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: الصِّحَّةُ وَالْفَرَاغُ

"İki nimet vardır ki insanların çoğu onların kıymetini bilmez: Sağlık ve boş vakit." (Buhârî, Rikâk, 1) buyurarak bu acı gerçeği gözler önüne sermektedir. Zaman kaybedildiğinde telafisi mümkün olmayan, insan için en önemli sermayedir.

لَا تَزُولُ قَدَمَا عَبْدٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ أَرْبَعٍ: عَنْ عُمْرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ، وَعَنْ شَبَابِهِ فِيمَا أَبْلَاهُ، وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَا أَنْفَقَهُ، وَعَنْ عِلْمِهِ مَاذَا عَمِلَ فِيهِ

"İnsanoğlu kıyamet günü şu dört şeyden sorguya çekilmedikçe yerinden kıpırdayamaz: Ömrünü nerede tükettiğinden, gençliğini nerede yıprattığından, malını nereden kazanıp nereye harcadığından ve bildiğiyle amel edip etmediğinden." (Tirmizî, Kıyâmet, 1) Doğru ve faydalı şeylerle meşgul olmak zamanı değerlendirmenin en verimli yöntemidir. İlim öğrenmek, ibadetle meşgul olmak, kişinin sevdikleriyle beraber hoş, eğlenceli vakit geçirmesi, hâsılı her gün bir önceki güne kıyasla bireyin kendine maddi-manevi olumlu nitelikler katmasıdır.

Yine kişi kendisine verilen bu ömürde yapılması gerekenleri ertelemeyip bir an önce yerine getirmelidir:

يُنَبِّؤُا الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ

"O gün insana yaptığı ve yapmadığı her şey hakkında bilgi verilecektir." (Kıyame, 75/13)

Kur'an-ı Kerim'in "on geceye" şöyle yemin edilmektedir:

وَالْفَجْرِ (١)

وَلَيْالٍ عَشْرٍ (٢)

"Yemin olsun şafak vaktine; On geceye..." (Fecr, 89/1-2)

Yemin edilen bu on geceyle ilgili olarak bazı müfessirler bunun Muharrem ayının ilk on gecesi olduğunu ifade etmişlerdir. (Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, Fecr 2)

Dolayısıyla Yüce Kitabımızın yemin ettiği on gecenin içerisinde bulunuyoruz. Yeni bir hicrî yılın, yeni bir Muharrem ayının rahmet iklimine girmişken Rabbimiz bu ayı bizler için arınma, dirilme ve yeniden Rabbimize yönelme vesilesi kılsın.

İçerisinde bulunduğumuz Muharrem ayında da insanlık tarihi açısından önemli olayların yaşandığı bazı kaynaklarda ifade edilmektedir. Bunlardan bazıları ise şunlardır:

1. Hz. Âdem'in tövbesi kabul edildi. (Bakara, 2/37; İmam Süyûtî, *ed-Dürrü'l-Mensûr*, c.4).
2. Hz. Nuh'un gemisi tufandan kurtularak Cudi Dağı'na oturdu. (Hud, 11/44; İbn Cerîr et-Taberî, *Tefsir*, Hûd 44).
3. Hz. İbrahim, Nemrud'un ateşinden kurtuldu. (Enbiya, 21/69; Taberî, *Tefsir*, Enbiyâ 69).
4. Hz. Yakub'un, oğlu Hz. Yusuf'a kavuştuğu gün. (Yusuf, 12/99-101; İbn Kesîr, *Kasasü'l-Enbiyâ*).
5. Hz. Musa, kavmiyle birlikte Firavun'un zulmünden kurtuldu. (Şuara, 26/52-67; Sahih-i Buhârî, Savm, 69; Sahih-i Müslim, Sıyâm, 127)
6. Hz. Hüseyin'in şehadeti.

Yaşandığı andan itibaren etkisi asırlarca süren bu önemli olayların Muharrem ayı ve özellikle Aşûre günüyle ilişkilendirilmesi oldukça anlamlı ve dikkat çekicidir. Bu ilişkilendirmenin sebeplerini şu şekilde sıralayabiliriz:

a) **Muharrem ayının haram aylardan** olması İslamiyet'ten önce de cahiliye Araplarınca bilinen ve riayet edilen bir husustur. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de de Yüce Rabbimi bu hususu şöyle ifade etmiştir:

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

“Doğrusu Allah’a göre ayların sayısı, Allah’ın gökleri ve yeri yarattığı günkü yazısına uygun olarak on ikidir; bunlardan dördü haram aylardır. İşte doğru olan hesap budur. O aylarda kendinize zulmetmeyin, müşrikler sizinle topyekûn savaştıkları gibi siz de onlarla topyekûn savaşın. Bilin ki Allah buyruklarına karşı gelmekten sakınanlarla beraberdir.” (Tevbe, 9/36)

Tarih boyunca Müslümanlar önem vermiş, geçmiş peygamberlerin bağışlanma ve kurtuluş kıssaları da bu aya nispet edilmiştir.

b) **Aşure gününün fazileti** ve Peygamberimizin (s.a.v) Aşure orucunu teşvik etmesi bu aya olan rağbeti artırmıştır.

Hz. Aişe *radiyallahu anha*’dan rivâyet edildiğine göre Peygamberimiz (s.a.v) şöyle demiştir:

كَانَ يَوْمٌ عَاشُورَاءَ تَصُومُهُ قُرَيْشٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَصُومُهُ، فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ صَامَهُ، وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ، فَلَمَّا فُرِضَ رَمَضَانُ تَرَكَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ، فَمَنْ شَاءَ صَامَهُ، وَمَنْ شَاءَ تَرَكَهُ

“Kureyş, cahiliye devrinde aşûre günü oruç tutardı. Peygamberlikten önce Rasûlullah (s.a.v) de aşûre günü oruç tutardı. Rasûlullah (s.a.v) Medine’ye geldiği vakit de aşûreyi tuttu ve o günde oruç tutulmasını emretti. Ramazan orucu farz kılınca aşûre terk olundu, isteyen tuttu, isteyen terk etti.” (Buhârî, Savm, 69)

عن ابن عباس أنه قال قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ فَرَأَى الْيَهُودَ تَصُومُ يَوْمَ عَاشُورَاءَ، فَقَالَ: مَا هَذَا؟ قَالُوا: هَذَا يَوْمٌ صَالِحٌ؛ هَذَا يَوْمٌ نَجَّى اللَّهُ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ عَدُوِّهِمْ، فَصَامَهُ مُوسَى. قَالَ: فَأَنَا أَحَقُّ بِمُوسَى مِنْكُمْ، فَصَامَهُ، وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ

İbn Abbas (r.a.)’dan rivayetle: “Peygamberimiz (s.a.v) Medine’ye geldiğinde Yahudilerin Aşura gününü oruç tuttıklarını gördü ve sordu: **“Bu nedir?”** Onlar: “Bu hayırlı bir gündür; Allah o gün İsrailoğullarını düşmanlarından kurtarmıştır ve Musa (a.s) bu yüzden oruç tutmuştur.” diye cevap verdiler. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v): **“Biz Musa’ya sizden daha layık ve yakınız”** dedi ve o gün oruç tuttu, ayrıca oruç tutulmasını emretti”. (Buhari, Savm, 69)

Hanım sahâbî Rübeyyi bnt. Muavviz, Müslümanlar için orucun ilk şekli olan Âşûrâ orucuyla ilgili şu hatırasını anlatmaktadır: **“Allah Resûlü, Âşûrâ gününün sabahı Medine”nin etrafındaki ensarın köylerine, “Kim oruçlu olarak güne başlamışsa, orucunu tamamlasın. Kim de oruç tutmayarak güne başlamışsa, gününü (oruçlu olarak) tamamlasın.”** diye haber göndermişti. Biz bundan sonra hem kendimiz oruç tuttuk hem de mümkün olduğunca küçük çocuklara oruç tutturduk. Oruç günlerinde biz hanımlar mescide gider, yavrularımıza renkli yünlerden oyuncaklar hazırlar, onlardan biri açlığını hatırlayıp yiyecek için ağladığında ona iftar zamanına kadar (oyalanması için) bunları verirdik.” (Müslim, Sıyâm, 136)

أَنَّهُ قَالَ فِي صَوْمِ يَوْمِ عَاشُورَاءَ: صَوْمُهُ وَخَالَفُوا فِيهِ الْيَهُودَ، وَصَوْمُوا قَبْلَهُ يَوْمًا وَبَعْدَهُ يَوْمًا

Hadîs-i şerîfte buyruldu: **“Âşûre orucunu tutun; ancak bir gün önce veya bir gün sonra da tutmak sûretiyle yahudîlere muhâlefet edin!”** (Ahmed, I, 241) Bu rivayette muhalefet ifadesi çok önemli. Peygamberimiz (s.a.v.) başka kültürlerden bir şey alacağı zaman bile onu dönüştürmüş birebir almamış. Burada amaç müslüman kimliği oluşturmak, mümin bir şahsiyet inşa etmektir. Peygamber Efendimiz’in (s.a.v.) muhalefeti sadece bir itiraz değil, bir ahlakî ve toplumsal inşa hareketiydi. Onun örnekliği, bugün de haksızlık, zulüm, yozlaşma ve adaletsizlik karşısında durmak isteyen herkes için evrensel bir modeldir.

Ebû Hüreyre’ den rivayet edildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

أَفْضَلُ الصِّيَامِ بَعْدَ شَهْرِ رَمَضَانَ، شَهْرُ اللَّهِ الْمُحَرَّمِ، وَأَفْضَلُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْفَرِيضَةِ، صَلَاةُ اللَّيْلِ

Ebû Hüreyre’ den rivayet edildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: **“Ramazan ayından sonra en faziletli oruç, Allah’ın ayı olan Muharrem’de (tutulan oruçtur). Farz namazdan sonra en faziletli namaz ise gece namazıdır.”** (Müslim, Sıyâm, 202)

c) Aynı zamanda Aşure günü sembolik olarak kurtuluş ve bağışlanma vesilesi olarak addedilmiş, böylece kişisel olarak nefis muhasebesi, niyetlerin tazelenmesi, yeniden başlama, tertemiz beyaz bir sayfa açma gibi manevi içsel dönüm noktası halini almıştır.

Resûl-i Ekrem (s.a.v.):

صِيَامُ يَوْمِ عَاشُورَاءَ أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ

“Âşûrâ günü orucunun, bir önceki yılın günahlarına kefaret olmasını Allah’tan ümit ediyorum.” diyerek Âşûrâ orucu tutmaya teşvik etmiştir. (Tirmizî, Savm, 48)

Düştü Hüseyin atından sahray-ı Kerbela'ya

Cibril var haber ver Sultanı Enbiyaya

Kağızmanlı Aşık Cemal

İslam tarihinde derin izler bırakan **Kerbela** olayı, aşure gününde olmuştur. **Hicri 61, Miladi 680 yılı Muharrem** ayının onuncu günü Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) torunu, Cennet gençlerinin efendisi Hz. Hüseyin (r.a.), ailesinden ve müminlerden **yetmişten** fazla kişinin şehit edildiği bu olay, tarih boyunca tüm müminleri üzmüştür. Hz. Hüseyin (r.a.) hak, adalet, merhamet, şefkat uğruna şehit olmuştur.

Hz. Hüseyin'in (r.a.) şehadeti ayrılığa, gruplaşmaya sebep olmamalıdır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Hz. Hasan (r.a.) ve Hüseyin'i (r.a.) çok sever, onlar hakkında:

"Hasan ve Hüseyin, benim dünyada kokladığım iki çiçeğimdir." (İbn Hanbel, II, 288)

"Allah'ım! Ben, bunları seviyorum. Sen de sev bunları." (Tirmizi, Menakıb, 31) buyurmuştur.

Yıllar geçiyor ki ya Muhammed,

Aylar bize hep Muharrem oldu.

Akşam ne güneşli bir geceydi,

Eyvah o da leyl-i mâtem oldu.

Mehmet Akif Ersoy

Ehl-i beyt sevgisi, Kur'ân ve sünnette açık şekilde tavsiye edilen, imanın kemâline ulaşmada önemli bir yerdedir. Ehlibeyt, sadece Peygamber Efendimizin (s.a.v) yakın akrabaları değil, aynı zamanda İslam ümmetinin ahlâkî ve manevî önderleri olarak kabul edilir. Bu sevgi sadece duygusal bir bağlılık değil, bir iman ve duruş meselesidir.

Sözlükte: "Ehlu'l-beyt" kelimesi, "ev halkı, aile fertleri" anlamındadır. İslami literatürde:

- a) Başta Hz. Ali (r.a.), Hz. Fatıma (r.a.), Hz. Hasan(r.a.), Hz. Hüseyin (r.a.) ve onların soyundan gelenler,
- b) Peygamberimizin (s.a.v) eşleri,
- c) Ebû Tâlib' in oğulları Akîl (r.a.) ve Ca'fer (r.a.) ile Abbas b. Abdülmuttalib'in (r.a.) ailesine mensup olanlar,
- d) Abdullah b. Mesud (r.a.), Selman-ı Farisi (r.a.) gibi sahabîler (Mustafa ÖZ, "Ehl-i Beyt", TDV)
- e) Mecazi anlamda İslam davasına gönül vermiş, bu uğurda gereken maddi ve manevi fedakârlığı yapan, bedel ödeyen her Müslüman.

Ehlibeyt sevgisine dair hadislerden birkaç tanesi de şöyledir:

الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ

"Hasan ve Hüseyin Cennet delikanlılarının efendileridir." (Tirmizi, menakıb,31)

هَذَانِ ابْنَايَ وَابْنَا ابْنَتِي اللَّهُمَّ إِنِّي أُحِبُّهُمَا فَأُحِبُّهُمَا وَأُحِبُّ مَنْ يُحِبُّهُمَا

"Bunlar benim oğullarım ve kızımın oğullarıdır. Allah'ım ben onları seviyorum sende onları sev onları sevenleri de sev." (Buhârî, Menakıb: 27)

Ehl-i Beyt sevgisi sadece sözle değil; onlar gibi ahlâklı, merhametli, adil olmakla, zulme karşı çıkmakla, onların mirasını yaşatmakla olur. "Ehl-i beyt sevgisi onların davasına sahip çıkmak demektir. Hayatımızda

onları rol almak demektir. Çünkü hakiki manada Ehl-i beytten olanların hepsi Hz. Peygamber'i (s.a.v) hayatlarına rehber edinmişlerdir.

Muharrem ayının 10. gününün bir güzel geleneği de aşure yemeğidir. Aşure yemeği geleneğimizde "tufandan kurtuluşun", şükrün ve birlikte yaşamanın sembolü haline gelmiştir. Kerbelâ'daki acıyı paylaşma ve birlik mesajı taşıma anlamı da vardır. Aynı kazanda kaynayan farklılıkların kardeşliği aşure yemeği... Her malzeme kendi başına sade olsa da, birlikte olduklarında bir lezzet şaheseri oluştururlar. Tıpkı insanın da tek bir erdemle değil, birçok güzel hasletle kemale ermesi gibi...

Son söz olarak Muharrem ayı vesilesiyle, imanımızı yenileyelim, tevbeyle arıyalım, aşure gününü oruçla değerlendirelim, Kerbela'yı anlayalım, Hakk'a ve hakikate sadakatimizi tazeleyelim, nefislerimizin esaretinden kurtulalım.